

Навчальна програма «Українська мова. 6 клас»

**до модельної навчальної програми
«Українська мова. 5-6 класи»
для закладів загальної середньої освіти
(автори Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.)
«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»
(наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795)**

**Зміст навчальної програми забезпечує
підручник «Українська мова. 6 клас»
(авт. **Онатій А., Ткачук Т.**; Навчальна книга – Богдан, 2023)**

*Навчальна програма затверджена
на засіданні педагогічної ради закладу освіти,
протокол № _____ від _____ 2023 року*

Модельна навчальна програма:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Movno-literat.osv.hal/Ukr.mova.5-6-kl.Holub.Horoshkina.14.07.pdf>

Оцінювання навчальних досягнень учнів:

<https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-ocinyuvannya-navchalnih-dosyaghen-uchniv-5-6-klasiv-yaki-zdobuvayut-osvitu-vidpovidno-do-novogo-derzhavnogo-standartu-bazovoyi-serednoyi-osviti>

Типова освітня програма для 5 – 9 класів закладів загальної середньої освіти:

<https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/602/fd3/0bc/602fd30bccb01131290234.pdf>

«Спираючись на модельні навчальні програми, заклад освіти може розробляти навчальні програми предметів, білінгвальних курсів, інтегрованих курсів, що мають містити опис результатів навчання в обсязі не меншому, ніж визначено Державним стандартом та/або відповідними модельними навчальними програмами. Формування змісту навчальних предметів, білінгвальних курсів, інтегрованих курсів може здійснюватися шляхом упорядкування в логічній послідовності результатів навчання кількох освітніх галузей, однієї освітньої галузі або її окремих складників. Навчальні програми, що розроблені на основі модельних навчальних програм, затверджуються педагогічною радою закладу освіти» (*Витяг з Типової освітньої програми для 5 – 9 класів закладів загальної середньої освіти, п.п.5*).

Учитель має право змінити послідовність і кількість годин для вивчення кожної теми.

УКРАЇНСЬКА МОВА. 6 КЛАС

4 год на тиждень, 140 год на рік:

- мовна змістова лінія – 112 год;
- мовленнєва змістова лінія (розвиток мовлення) – 27 год.
- резерв – 1 год.

Мовна змістова лінія – 112 год	
1. Краса і багатство української мови	6 год
2. Будова слова. Орфографія	10 год
3. Словотвір. Орфографія	10 год
4. Морфологія. Іменник	27 год
5. Прикметник	15 год
6. Числівник	17 год
7. Займенник	14 год
8. Повторення та узагальнення	13 год
Мовленнєва змістова лінія – 27 год	
Резервні уроки – 1 год	

Примітка 1. Контрольні роботи (тести, диктанти, перекази тощо) враховано в години, зазначені в таблиці.

Примітка 2. Коментарі щодо особливостей оцінювання подано в додатку А.

К-сть год	Мовна змістова лінія	Очікувані результати	Види роботи	Примітки
6 год	<p>Тема 1.</p> <p>Краса і багатство української мови</p> <p>Краса звучання української мови:</p> <ul style="list-style-type: none"> - звукові повтори різних видів; - ритмічність мови; - уникнення важких для вимови чи неприємних для слуху звуків у фразі; - виразна повнозвучна вимова голосних і приголосних; - порівняно невелика кількість збігів кількох приголосних; <p>Багатство української мови:</p> <ul style="list-style-type: none"> - лексичне (словниковий склад мови; кількість синонімів, архаїзмів, історизмів, неологізмів, діалектизмів тощо); - фразеологічне; - морфемне; - граматичне 	<p>Учень/учениця порівнює мовні й немовні засоби спілкування, які люди використовують у повсякденному житті, доречно використовує їх у різних мовленневих ситуаціях;</p> <p>вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення;</p> <p>зіставляє почуте із власним життєвим досвідом;</p> <p>обгрунтовує своє ставлення до змісту почутої інформації;</p> <p>перетворює інформацію з однієї форми в іншу (схеми, таблиці, карти, інфографіки тощо);</p> <p>усвідомлює необхідність вільного володіння державною мовою;</p> <p>дотримується основних правил реального та віртуального спілкування у власному мовленні;</p> <p>пояснює риси української мови з огляду на фонетичні та морфологічні особливості;</p> <p>розуміє роль рідної та державної мов у житті людини й суспільства.</p>	<p>Пізнавальна діяльність</p> <p>(дослідження критеріїв краси й багатства української мови; добір прикладів, що свідчать про красу й багатство мови тощо).</p> <p>Текстова діяльність (читання текстів уголос; аналіз текстів за певною ознакою: ритміки, мелодики мови, повнозвучної вимови, співвідношення голосних і приголосних звуків у словах; виявлення неологізмів, архаїзмів, історизмів, діалектизмів тощо; визначення ролі суфіксів і префіксів у словах; переказування тексту (з дотриманням лексичного багатства; з розширенням тексту синонімами, фразеологізмами тощо).</p> <p>Мовленнєва діяльність (усне повідомлення на визначену тему).</p>	

<p>10 год</p>	<p>Тема 2. Будова слова. Орфографія</p> <p>Повторення вивченого раніше про будову слова:</p> <ul style="list-style-type: none"> - форми слова і спільнокореневі слова; - значущі частини слова, їхня роль; - правопис значущих частин слова. <p>Спільнокореневі слова й форми слова.</p> <p>Спільнокореневі слова як засіб зв'язку речень у тексті.</p> <p>Основа (корінь, суфікс, префікс) і закінчення – значущі частини слова (<i>поглиблення вивченого</i>).</p> <p>Написання префіксів <i>з-, зі-, с-, роз-, без-, пре-, при-, прі-</i>.</p> <p>Правила написання букв <i>е, и, і</i> в суфіксах <i>-ечок-, -ечк-, -ичок-, -ичк-, -інн-(я), -ення-(я), -инн-(я), -ив-(о), -ев-(о)</i>.</p> <p>Букви <i>е, о, и</i> в прикметникових суфіксах <i>-ев- (-єв-), -ов-, -ин-, -ін-, -ичн-</i>.</p> <p>Антонімічні префікси й суфікси</p> <p>Незмінні й змінні слова.</p> <p>Складні слова</p>	<p>Учень/учениця доречно використовує в мовленні вивчені мовні одиниці;</p> <ul style="list-style-type: none"> - використовує знання про будову слова для вдосконалення власного мовлення; - добирає потрібні мовні засоби, дотримуючись основних мовних норм, ураховуючи роль значущих частин слова; - спостерігає за значущими частинами слова в мовленні, зокрема й на прикладі літературних творів; - складає та оформлює невелике типове власне висловлення з використанням вивчених мовних одиниць; - знаходить і виправляє типові помилки у змісті тексту, будові слова, написанні значущих частин слова; - висловлює власні почуття та враження щодо зображених у тексті (художньому тексті, медіатексті тощо) людей, подій, ситуацій, ставлення до них, використовуючи слова з суфіксами, що надають слову емоційного забарвлення та виразності; - редагує текст, уникаючи скупчення спільнокореневих слів; - користується орфографічним словником. 	<p>Пізнавальна діяльність (застосування правил написання значущих частин слова; визначення спільного лексичного значення спільнокореневих слів, що належать до різних частин мови; розмежування спільнокореневих слів і форм одного слова; визначення змінних і незмінних частин мови, складних слів; добір спільнокореневих слів; розбір слів за будовою; виокремлення частин будови слова, виконання вправ, що передбачають застосування орфографічних правил;</p> <p>Текстова діяльність (пошук у тексті форм одного слова й спільнокореневих слів; аудіювання, читання й складання текстів, що містять слова із суфіксами, які надають слову емоційного забарвлення й виразності; редагування тексту/речень; складання й оформлення власного висловлення згідно з усталеними орфографічними нормами; тощо).</p> <p>Мовленнєва діяльність (усне висловлення на визначену тему)</p>	
----------------------	--	---	--	--

<p>10 год</p>	<p>Тема 3.</p> <p>Словотвір. Орфографія</p> <p>Повторення вивченого у 3-4 класах</p> <p>Змінювання і творення слів.</p> <p>Твірне слово. Основні способи словотворення:</p> <p>префіксальний, суфіксальний, префіксально-суфіксальний, безафіксний, складання основ (або слів), аббревіатури, перехід слів з однієї частини мови в іншу. Творення і правопис складноскорочених слів.</p> <p>Складні слова. Сполучні о, е в складних словах. Правопис складних слів разом, із дефісом, окремо. Написання слів з <i>niv</i>.</p> <p>Словотвірний ланцюжок.</p> <p>Зміни приголосних під час творення слів: - іменників із суфіксом -ин-(а) від прикметників на -ський, -цький; - іменників із суфіксами -ств-(о), -зтв-(о), -цтв-(о); прикметників із суфіксами -ськ-, -цьк-, -зьк-.</p> <p>Словотвірний розбір слова.</p>	<p>Учень/учениця обирає комунікативно доцільний варіант слова з опорою на знання про способи словотворення (розвивальний, а не розвиваючий);</p> <p>- виявляє власні мовні вподобання в доборі мовних засобів;</p> <p>- збагачує власне мовлення, послуговуючись різноманітними джерелами;</p> <p>- використовує словотвірні засоби для передання власних емоцій, створення комфортної атмосфери;</p> <p>- записує власні міркування з використанням виучуваного мовного явища;</p> <p>- складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними словотвірними нормами;</p> <p>- виявляє і виправляє помилки, допущені в тексті, спираючись на засвоєні мовні норми;</p> <p>- добирає потрібні словотвірні засоби, дотримуючись основних мовних норм;</p> <p>- імпровізує з окремими художніми засобами (словотвірними);</p> <p>- створює невеликі типові повідомлення / медіатексти в захищених цифрових сервісах і соцмережах щодо проблем, пов'язаних з особистим досвідом та освітньою діяльністю, використовуючи складноскорочені слова</p>	<p>Пізнавальна діяльність</p> <p>(визначення способів творення слів, стилістичних засобів словотвору; добір словотвірного ланцюжка; творення і написання слів суфіксальним способом: іменників (суфікси -ин(а), -ств(о), -зтв(о), -цтв(о)), прикметників (суфікси -ськ-, -цьк-, -зьк-); творення і написання складних, складноскорочених слів; виконання завдань, що передбачають використання орфографічного словника тощо).</p> <p>Текстова діяльність</p> <p>(визначення ролі слів емоційно-експресивними суфіксами; виявлення в тексті виучуваних мовних одиниць; редагування тексту, обґрунтування правильного вживання словотвірних засобів; написання власних висловлень із використанням зазначених слів, написання есе тощо) .</p> <p>Мовленнєва діяльність (усне висловлення на визначену тему; усний коментар тощо).</p>	
----------------------	--	--	--	--

<p>27 год</p>	<p>Тема 4. Морфологія. Орфографія. Іменник</p> <p>Повторення вивченого про частини мови в початкових класах. Загальна характеристика частин мови.</p> <p>Повторення вивчених раніше відомостей про іменник.</p> <p>Іменник як самостійна частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники загальні й власні, конкретні та абстрактні. Велика буква та лапки у власних назвах. Збірні іменники. Рід іменників. Іменники спільного роду. Число іменників. Іменники, що мають форми тільки однини або тільки множини. Відмінки іменників. Кличний відмінок. Поділ іменників на відміни й групи. Відмінювання іменників I, II, III, IV відмін. Незмінювані іменники. Рід незмінюваних іменників. Відмінювання іменників, що мають форму лише множини. Особливості написання іменників у</p>	<p>Учень/учениця вирізняє окремі ознаки іменників, пояснює їхню суть;</p> <ul style="list-style-type: none"> - порівнює та зіставляє іменники за визначеними ознаками; - спостерігає та виявляє окремі групи іменників у власному мовленні та в літературних творах; - використовує знання про іменник для вдосконалення власного мовлення; - виявляє власні мовні вподобання під час добору іменників; - виявляє і виправляє помилки, допущені в тексті, з урахуванням засвоєних правил ; - творчо використовує іменники як творчий засіб, обґрунтовуючи власний вибір; - критично ставиться до власної мовленнєвої діяльності, обирає доцільні способи вдосконалення власного мовлення; - збагачує власне мовлення іменниками, використовуючи різні джерела 	<p>Пізнавальна діяльність (розпізнавання іменників на основі смислових і граматичних особливостей; розмежування іменників з абстрактним і конкретним значенням; зображення текстової інформації про іменник у вигляді схеми, моделі, таблиці; групування іменників за вказаною ознакою; виявлення в тексті незнайомих іменників, з'ясування лексичного значення за словником; визначення синтаксичної ролі іменників; пошук проблемних ситуацій, спричинених неправильним написанням іменників;</p> <p>Текстова діяльність (пояснення лексичного значення іменників у тексті редагування речень і текстів; визначення теми, ідеї тексту; добір ключових слів; знаходження в тексті інформації й передавання/відтворення її графічно (карти, схеми, плани, моделі тощо) чи образно (малюнок); збагачення тексту певними іменниками тощо).</p>	
----------------------	--	--	--	--

	кличному відмінку. Написання й відмінювання чоловічих і жіночих прізвищ, імен по батькові, НЕ з іменниками. Правопис складних іменників.		Мовленнєва діяльність (переказування текстів із елементами творчого завдання; виразне читання тексту; усне висловлення на визначену тему тощо).	
15 год	Тема 5. Прикметник Повторення вивченого про прикметник у 1-4 класах. Групи прикметників за значенням: якісні, відносні, присвійні. Перехід прикметників з однієї групи в іншу. Короткі форми прикметників. Ступені порівняння якісних прикметників, творення їх. Відмінювання прикметників. Прикметники твердої й м'якої груп. Перехід прикметників в іменники. Творення прикметників (практично). Написання не з прикметниками. Написання -Н- і -НН- у прикметниках. Написання складних прикметників разом і з дефісом.	Учень/учениця вирізняє окремі ознаки прикметників, пояснює їхню суть; - спостерігає та виявляє окремі групи прикметників у власному мовленні та в літературних творах; - обирає комунікативно доцільний варіант слова з опорою на знання про частини мови, їхні функції в мовленні; - виявляє власні мовні вподобання в доборі мовних засобів; - використовує знання про прикметник для вдосконалення власного мовлення; - виявляє власні мовні вподобання під час добору прикметників; - збагачує власне мовлення прикметниками як засобами художньої виразності; - характеризує основні особливості мовного оформлення текстів (художніх текстів, медіатекстів тощо), що належать до різних стилів і жанрів.	Пізнавальна діяльність (розпізнавання прикметників за смисловими і граматичними ознаками; визначення синтаксичної ролі прикметників; творення ступенів порівняння прикметників; використання словників задля з'ясування значення слів, фразеологізмів, написання слів; добір прикметників-синонімів для більш точного позначення ознаки предмета тощо). Текстова діяльність (збагачення тексту епітетами як засобом виразності мовлення; аналіз у тексті дотримання орфографічних і граматичних норм; редагування речень і текстів; знаходження в тексті інформації й передавання/відтворення її графічно чи образно (карти, схеми, плани, моделі, малюнки тощо).	

<p>17 год</p>	<p>Тема 6. Числівник</p> <p>Повторення вивченого в 3-4 класах:</p> <ul style="list-style-type: none"> - значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль; - числівники кількісні (на означення цілих чисел, дробові, збірні) і порядкові. - числівники прості, складні й складені. <p>Відмінювання числівників. Буква Ь на кінці числівників і перед закінченням у непрямих відмінках. Роздільне написання складених числівників. Написання разом порядкових числівників з -тисячний. Узгодження числівників з іменниками. Правильне вживання числівників на позначення дат і часу.</p>	<p>Учень/учениця виокремлює та розрізняє числівники за різними ознаками;</p> <ul style="list-style-type: none"> - добирає потрібні числівники для створення власних текстів, дотримується мовних норм; - виявляє і виправляє помилки, допущені в тексті, з урахуванням засвоєних мовних норм; - спостерігає за числівниками в мовленні, зокрема на прикладі літературних творів; - переказує зміст тексту (художнього тексту, медіатексту тощо), у різний спосіб відповідно до завдання; - створює й самостійно презентує невеликі типові тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) на відому тематику, у яких є числівники; - висловлюється в захищеному цифровому середовищі щодо проблем, пов'язаних із власним життєвим досвідом і сферою інтересів 	<p>Пізнавальна діяльність (розпізнавання числівників у текстах; розрізнення числівників та спільнокоренових інших частин мови (п'ять, п'ятірка тощо); розрізнення кількісних і порядкових; простих, складних і складених числівників; відмінювання числівників; уживання числівників на позначення числа й кількості предметів, порядку при лічбі, дробових чисел, для позначення приблизної кількості; уживання числівників на позначення дат і часу тощо). Текстова діяльність (знаходження в тексті інформації й передавання/відтворення її графічно (карти, схеми, плани, моделі тощо) чи образно (малюнок); складання речень, текстів, у складі яких є числівники; створення діалогів із використанням дат і точного позначення часу тощо). Мовленнєва діяльність (читання тексту/речень із числівниками у різних відмінкових формах; усне повідомлення, що містить числівники тощо).</p>	
----------------------	---	---	---	--

<p>14 год</p>	<p>Тема 7.</p> <p>Займенник</p> <p>Повторення вивченого в 3-4 класах:</p> <ul style="list-style-type: none"> - значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. <p>Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні; питальні й відносні; заперечні; означальні й неозначені (ознайомлення).</p> <p>Етикетні функції займенників <i>ти</i> і <i>Ви</i>.</p> <p>Відмінювання займенників усіх розрядів.</p> <p>Приставний <i>н</i> у формах особових і вказівних займенників.</p> <p>Написання разом і з дефісом неозначених займенників.</p> <p>Правопис заперечних займенників.</p> <p>Написання займенників із прийменниками</p>	<p>Учень/учениця застосовує знання на практиці;</p> <ul style="list-style-type: none"> - виокремлює та розрізняє займенники за різними ознаками; - добирає потрібні займенники для створення власних текстів, дотримується мовних норм; - дотримується орфографічних норм у процесі вибору мовленнєвих засобів - застосовує знання правил орфографії для вдосконалення власного мовлення; - спостерігає за етикетними функціями займенника в чужому мовленні й тексті літературного твору; - добирає потрібні займенники, <p>дотримується основних мовних норм;</p> <ul style="list-style-type: none"> - перфразовує репліки в діалозі 	<p>Пізнавальна діяльність (розпізнавання займенників на основі їхніх смислових і граматичних особливостей; визначення розрядів займенників; визначення етикетних функцій займенника; морфологічний розбір займенників; уживання в мовленні неозначених займенників синонімів; добір ситуацій для застосування займенників «ти» і «Ви»).</p> <p>Текстова діяльність (редагування тексту (заміна повторюваних слів займенниками; аналіз художніх текстів); виразне читання тексту; використання займенників як засобу зв'язку речень у тексті тощо).</p> <p>Мовленнєва діяльність (виразне читання тексту; усне висловлення на задану тему).</p>	
----------------------	--	--	---	--

<p>14 год</p>	<p>Тема 8</p> <p>Повторення та узагальнення</p> <p>Будова слова.</p> <p>Словотвір.</p> <p>Орфографія.</p> <p>Іменник.</p> <p>Прикметник.</p> <p>Числівник.</p> <p>Займенник.</p>	<p>Учень/учениця доречно використовує в мовленні вивчені мовні одиниці;</p> <p>- використовує знання про будову слова для вдосконалення власного мовлення;</p> <p>- добирає потрібні мовні засоби, дотримуючись основних мовних норм, ураховуючи роль значущих частин слова;</p> <p>дотримується основних мовленнєвих норм під час типових ситуацій комунікації;</p> <p>пояснює будову слів;</p> <p>аналізує словотвірний ряд;</p> <p>знає вивчені правила написання слів, вимови їх, творення граматичних форм, конструювання речень, творення текстів;</p> <p>коригує текст на основі проведеного аналізу;</p> <p>обирає доцільні способи вдосконалення власного мовлення;</p> <p>використовує знання про закономірності функціонування мовних одиниць для вдосконалення власного мовлення;</p> <p>спостерігає за окремими мовними явищами в мовленні, зокрема на прикладі творів різних стилів і жанрів;</p> <p>помічає й виправляє орфографічні та граматичні помилки (у межах вивченого).</p>	<p>Пізнавальна діяльність (виокремлення частин будови слова, виконання вправ, що передбачають застосування орфографічних правил; визначення способів творення слів, стилістичних засобів словотвору; добір словотвірного ланцюжка; розпізнавання самостійних частин мови на основі їхніх смислових і граматичних особливостей, уживання їх у мовленні.</p> <p>Текстова діяльність (пошук у тексті форм одного слова й спільнокореневих слів; виявлення в тексті вивчених мовних явищ; редагування тексту (заміна повторюваних слів синонімічними; аналіз художніх текстів); виразне читання тексту; використання різних частин мови у тексті тощо).</p> <p>Мовленнєва діяльність (виразне читання тексту; усне висловлення на задану тему).</p>	
----------------------	--	---	--	--

К-сть год	Мовленнєва змістова лінія (розвиток мовлення)	Очікувані результати	Види роботи	Примітки
27 год	<ul style="list-style-type: none"> - Інформація. - Види інформації (текстова, графічна, числова, звукова, відео). - Джерела інформації. - Добір і пошук інформації. Актуальність і несуперечливість інформації. Надійність джерел інформації. Факти і судження. Достовірність/недостовірність інформації. - Тема, підтема (мікротема). - Ключові слова. - Основна думка. Ідея. Проблеми в тексті. План тексту. Види плану. Поняття академічної доброчесності. - Опис. Розповідь. Роздум. Опис як тип тексту. Опис у різних мовленнєвих жанрах (оголошенні, художньому оповіданні). Особливості переказу як вторинного тексту. Узагальнення та вилучення 	<p>Учень/учениця фіксує основний зміст почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) відповідно до поставленого завдання;</p> <ul style="list-style-type: none"> - вибірково переказує зміст почутого повідомлення, перефразовуючи репліки в діалозі; - самостійно складає простий план почутого; - визначає ключові слова в почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті); - визначає основну й другорядну інформацію, мікротеми, важливі деталі в почутому повідомленні; - систематизує та узагальнює різні думки, виявляючи в них спільне і різне; - зіставляє почуте із життєвим досвідом; - розрізняє факти, судження та аргументи в почутому; - обґрунтовує своє ставлення до змісту почутого повідомлення; - обґрунтовує достовірність, повноту інформації, у разі потреби звертаючись до відповідних джерел, доречно цитуючи окремі фрагменти почутого повідомлення; - характеризує почуте повідомлення (зокрема художній текст, медіатекст) з погляду основних правил спілкування; 	<p>Пізнавальна діяльність (пошук інформації різних видів; укладання списків надійних джерел інформації; порівняння текстів з правдивою та неправдивою інформацією; пошук хибних висловлень/думок у текстах; визначення й обґрунтування надійності джерела інформації (за потреби звертаючись до відповідних джерел, доречно цитуючи окремі фрагменти почутого повідомлення); розпізнавання в інформації фактів, суджень, аргументів; передавання інформації різними способами;</p> <ul style="list-style-type: none"> - формулювання теми (підтеми) й основної думки тексту; визначення ключових слів; складання плану тексту; інтонування тексту, реплік у ньому; осмислення змісту прочитаного тексту; добір текстів різних видів; зіставлення змісту прочитаного з власними ціннісними орієнтирами; формулювання висновків з 	

	<p>подробиць як способи стиснення тексту</p> <p>Відповідь на уроці. Структура відповіді. Розгорнута відповідь.</p> <p>Безпечна поведінка в цифровому просторі. Особливості онлайн взаємодії.</p> <p>Електронний лист. Оголошення.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - поєднує інформацію, подану в різні способи (словесну, графічну, числову тощо) у межах одного або кількох текстів; - формулює висновки відповідно до поставленого завдання на основі аналізу опрацьованого тексту; - визначає тему, окремі мікротеми, основну ідею, важливі деталі почутого повідомлення (художнього тексту, медіатексту тощо); - характеризує порушені в тексті проблеми; - розрізняє відому і нову, головну і другорядну інформацію, факти і судження в тексті; - висловлює власні почуття, враження та ставлення щодо зображених у тексті людей, подій, ситуацій; - використовує надійні джерела для добору текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів); - створює та самостійно презентує в простий спосіб тексти на визначену тематику; - визначає актуальність і несуперечливість тексту; - добирає відповідно до поставленого завдання або самостійно визначених цілей інформацію з одного чи кількох джерел; - дотримується основних засад академічної доброчесності під час створення власних текстів; 	<p>прочитаного; критичне оцінювання тексту; редагування тексту; аргументування власної оцінки тексту; розпізнавання в тексті фактів, суджень і аргументів;</p> <p>- підготовка різних варіантів відповіді на визначену тему; аналіз структури відповіді на уроці; зіставлення різних варіантів розгорнутої відповіді на уроці;</p> <p>Мовленнєва діяльність (усне висловлення з обґрунтуванням свого ставлення до інформації; переказування інформації, усне висловлення власного ставлення до конкретної інформації тощо);</p> <p>- переказування докладне, вільне, творче; висловлення припущень на основі прочитаного; описання власного емоційного стану, окремих відтінків настрою, почуттів, переживань тощо під час рефлексії власної діяльності або сприймання тексту; усна розповідь відповідно до поставленого завдання тощо.</p>	
--	---	--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> - добирає потрібні засоби, дотримується мовних норм - трансформує графічну інформацію на основі одного джерела в текстову; - перетворює тексти словесно (переказ, конспект тощо), графічно (схема, таблиця тощо); - розпізнає наявні в повідомленні факти, судження й аргументи; - порівнює окремі елементи (теми, ідеї, проблеми, образи, сюжети тощо) тексту; - дотримується основ безпечної поведінки в цифровому просторі та основних засад академічної доброчесності; - доброзичливо висловлює своє ставлення до думок інших осіб, зважаючи на неповноту або суперечливість почутої інформації; - дотримується норм етикету під час онлайн-спілкування; - конструктивно взаємодіє в процесі редагування; - взаємодіє з іншими в цифровому просторі, дбаючи про власну кібербезпеку . 	<p>Текстова діяльність (написання есе на визначену тему; підготовка й аналіз дописів для соцмереж; написання й аналіз коментарів щодо обраної проблеми; написання й аналіз тексту поради; написання електронного листа різним адресатам (близькій людині, подрузі, вчительці, сімейному лікареві тощо); написання й оформлення тексту оголошення; написання порад щодо уникнення ризиків онлайн спілкування.</p>	
--	--	--	---	--

ДОДАТОК А

Оцінювання навчальних досягнень учнів

Наказ МОН № 289 від 01.04.2022 року

Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти:

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів, що проводить заклад, є **формувальне, поточне та підсумкове: тематичне, семестрове, річне**. За вибором закладу оцінювання можна здійснювати за системою оцінювання, визначеною законодавством, або за власною шкалою. За умови використання власної шкали заклад має визначити правила переведення загальної оцінки результатів навчання семестрового та річного оцінювання до системи, визначеної законодавством, для виставлення у Свідоцтві досягнень.

Семестрове та **підсумкове** (річне) оцінювання результатів навчання здійснюють за 12-бальною системою (шкалою), а його результати позначають цифрами від 1 до 12. За рішенням педагогічної ради (за потреби) заклад освіти може визначити адаптаційний період впродовж якого не здійснюється поточне та тематичне оцінювання.

Свідоцтво досягнень (Додаток 1) відображає результати навчальних досягнень учня/учениці 5-6 класу з переліку предметів та інтегрованих курсів, визначених освітньою програмою закладу освіти. Надана форма Свідоцтва досягнень є **орієнтовною**, перелік предметів та інтегрованих курсів визначається закладом освіти відповідно до затвердженої освітньої програми. Перед друком Свідоцтва досягнень рекомендовано видалити зайві рядки або підкреслити назви курсів відповідно до освітньої програми закладу освіти.

Графа «Характеристика навчальної діяльності» сформована відповідно до переліку наскрізних умінь, визначених Державним стандартом базової середньої освіти. Зазначену графу заповнює класний керівник за результатами спостережень, проведених спільно з вчителями-предметниками, які працюють з класом. Спостереження проводять упродовж року за планом, визначеним закладом освіти. Рекомендовано позначати особливо виражені наскрізні вміння учня/учениці, зокрема, вияв інтересу до навчання, розуміння прочитаного, вміння висловлювати власну думку, критично та системно мислити, логічно обґрунтовувати власну позицію, діяти творчо, вияв ініціативи у процесі навчання, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими з метою заохочення подальшого розвитку відповідних

умінь. Заповнення граfi здійснюють шляхом виставлення відповідної позначки навпроти сформованого уміння. Педагогічні колективи можуть виробляти власні способи спостереження за розвитком наскрізних умінь і застосовувати у тому числі вербальні характеристики замість позначки. Заповнення цієї граfi здійснюють після завершення кожного навчального року або в разі зміни здобувачем освіти навчального закладу. Заповнення граfi «Характеристика результатів навчання» здійснюють відповідно до переліку навчальних предметів, визначених затвердженою освітньою програмою закладу. Заповнюється з урахуванням фіксованих у класних журналах результатів досягнень учнів упродовж навчального року.

Рекомендується у класних журналах і в Свідоцтві перед виставленням підсумкової оцінки у відповідних графах результатів навчання зазначати першу літеру («В», «Д», «С», «П»), що відповідає назві рівня досягнень орієнтовних критеріїв оцінювання результатів навчання з предметів (Високий, Достатній, Середній, Початковий) або за допомогою виставлення відповідних балів.

Формувальне (поточне формувальне) оцінювання, окрім рівневого або бального можна здійснювати у формі самооцінювання, взаємооцінювання учнів, оцінювання вчителем із використанням окремих інструментів (карток, шкал, щоденника спостереження вчителя, портфоліо результатів навчальної діяльності учнів тощо). Основною ланкою в системі контролю у закладах загальної середньої освіти є поточний контроль, що проводять систематично з метою встановлення рівнів опанування навчального матеріалу та здійснення корегування щодо застосовуваних технологій навчання. Основна функція поточного контролю – навчальна. Запитання, завдання, тести, тощо спрямовані на закріплення вивченого матеріалу й повторення пройденого, тому індивідуальні форми доцільно поєднувати із фронтальною роботою класу. Також звертаємо увагу на важливість урахування мотиваційно-стимулюючої функції поточного оцінювання.

Тематичне оцінювання пропонуємо здійснювати на основі поточного оцінювання із урахуванням проведених діагностичних (контрольних) робіт, або без проведення подібних робіт залежно від специфіки навчального предмета. Під час виставлення тематичного бала результати перевірки робочих зошитів, як правило, не враховують.

Семестрове оцінювання можна здійснювати за результатами контролю груп загальних результатів, відображених у Свідоцтві досягнень. Семестровий контроль проводять з метою перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу в обсязі навчальних тем, розділів і підтвердження результатів поточних оцінок, отриманих учнями раніше. Завдання для проведення семестрового контролю складають на основі програми, охоплюють найбільш актуальні розділи й теми вивченого матеріалу, розробляються вчителем з урахуванням рівня навченості учнів, що дає змогу реалізувати диференційований підхід до навчання. Звертаємо увагу, що

Семестровий контроль може бути комплексним, проводиться у формі тестування тощо. Фіксація записів тематичного та семестрового оцінювання проводиться в окремій колонці без дати. Оцінка за семестр ставиться за результатами тематичного оцінювання та контролю груп загальних результатів.

Річне оцінювання здійснюємо на підставі загальної оцінки результатів навчання за I та II семестри. Окремі види контрольних робіт, як правило, не проводять.

Якщо рівень результатів навчання учня (учениці) визначити неможливо з якихось причин, у класному журналі та свідоцтві досягнень, таблиці навчальних досягнень роблять запис «не атестований(а) (н/а)».

Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами здійснюють відповідно до індивідуальної програми розвитку, що розробляється на основі висновку фахівців інклюзивно-ресурсного центру, де зазначено труднощі функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я, що можуть впливати на ефективність застосування певних форм оцінювання. Добір форм оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами здійснюють індивідуально з обов'язковим урахуванням їх можливостей функціонування, життєдіяльності та здоров'я.

Акцентуємо увагу, що заклади освіти мають право на свободу вибору форм, змісту та способів оцінювання за рішенням педагогічної ради.

Таблиця 1

(назва закладу загальної середньої освіти)

СВІДОЦТВО ДОСЯГНЕНЬ

учня / учениці _____ класу

(прізвище та ім'я учня / учениці)

_____ навчальний рік

Характеристика навчальної діяльності*	Стан сформованості (сформовано/формується)
виявляє інтерес до навчання	
виявляє розуміння прочитаного	
висловлює власну думку	
критично та системно мислить	
логічно обґрунтовує власну позицію	
діє творчо	
виявляє ініціативу в процесі навчання	
конструктивно керує емоціями	
оцінює ризики	
самостійно приймає рішення	
розв'язує проблеми	
співпрацює з іншими	

Таблиця 2

Характеристика результатів навчальної діяльності

Навчальний предмет	Результати навчання	Рівень досягнення результатів навчання		
		I семестр	II семестр	Рік
Українська мова	Сприймає усну інформацію на слух / Аудіювання			
	Усно взаємодіє та висловлюється / Говоріння			
	Сприймає письмові тексти / Читання			
	Письмово взаємодіє та висловлюється / Письмо			
	Загальна оцінка результатів навчання**			

** У разі виставлення загальної підсумкової оцінки, після визначення рівня досягнень за кожною групою результатів, використовувати окремий рядок для виставлення загальної оцінки.

Таблиця 3

Загальні критерії оцінювання результатів навчання учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти

Рівні результатів навчання	Бал	Загальна характеристика
I. Початковий	1	Учень/учениця розрізняє об'єкти вивчення
	2	Учень/учениця відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення
	3	Учень/учениця відтворює частину навчального матеріалу; з допомогою вчителя виконує елементарні завдання
II. Середній	4	Учень/учениця з допомогою вчителя відтворює основний навчальний матеріал, повторює за зразком певну операцію, дію
	5	Учень/учениця відтворює основний навчальний матеріал, з помилками й неточностями дає визначення понять, формулює правило
	6	Учень/учениця виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу; відповідає правильно, але недостатньо осмислено; застосовує знання при виконанні завдань за зразком
III. Достатній	7	Учень/учениця правильно відтворює навчальний матеріал, знає основоположні теорії і факти, наводить окремі власні приклади на підтвердження певних думок, частково контролює власні навчальні дії
	8	Учень/учениця має достатні знання, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність; відповіді логічні, хоч і мають неточності
	9	Учень/учениця добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, аналізує й систематизує інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією

IV. Високий	10	Учень/учениця має повні, глибокі знання, використовує їх у практичній діяльності, робить висновки, узагальнення
	11	Учень/учениця має гнучкі знання в межах вимог навчальних програм, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, знаходить інформацію та аналізує її, ставить і розв'язує проблеми
	12	Учень/учениця має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях; самостійно аналізує, оцінює, узагальнює опанований матеріал, самостійно користується джерелами інформації, приймає обґрунтовані рішення

